

WALDEMAR W. ŻUREK

PARAFIA WNIĘBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY
W STAWACH W DIECEZJI PIŃSKIEJ
W ŚWIETLE INWENTARZA Z 16 PAŹDZIERNIKA 1933 ROKU

Miejscowość Stawy w obwodzie brzeskim i w gminie (sielsowiecie) Wołczyn, położona jest nad rzeką Pulwą, przy jej ujściu do Bugu. Dostyć skromne informacje o jej początkach pochodzą z połowy XV wieku. Już w 1461 r. funkcjonował w Stawach pierwotny, drewniany kościół parafialny. Najprawdopodobniej miejscowość Stawy do 1795 r. do kasacji diecezji łuckiej przez Katarzynę II stanowiła własność biskupów łuckich oraz ośrodek tzw. klucza Stawskiego, do którego należały: folwark w Stawach i wsie Ogrodniki, Orle, Złomyślne, Dubowe wraz z łąkami i czterema młynami. Po trzecim rozbiore Polski Stawy należały do ziem nadanych przez cara Franciszkowi Ksaweremu Branickiemu (1730-1819), a po jego śmierci w 1819 r. właścicielką dóbr została wdowa – Aleksandra z Engelhardów Branicka. Po jej śmierci (po 1837 r.) majątek przejęła wnuczka Franciszka Ksawerego – Elżbieta Branicka, córka Władysława, która w 1843 r. wyszła za mąż za Zygmunta Krasieńskiego. Zmarła w roku 1876. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości wieś Stawy powróciła w granice naszego państwa. W II Rzeczypospolitej należała administracyjnie do województwa poleskiego, powiatu brzeskiego, gminy Wołczyn. Po II wojnie światowej i zmianach geopolitycznych w Europie Stawy leżały na terenie Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, od 1991 r. państwa Białoruś (Republika Białorusi)¹.

Ks. dr hab. WALDEMAR W. ŻUREK – Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL; e-mail: waldemar.zurek@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5602-5077>.

¹ Z. MICHALCZYK, *Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny i św. Jakuba Apostoła w Stawach*, [w:] *Kościół i klasztor rzymskokatolickie dawnego województwa brzeskoliteńskiego*, t. 5, red. nauk. K. Kolendo-Korczak, Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk 2020, s. 107-112; *Słownik Geograficzny Królestwa Pol-*

Fundatorami parafii w Stawach mieli być Joanna (lub Jan) i Jerzy Stawscy w 1460 lub w 1461 r. Nowy kościół drewniany wybudowano w 1730 r. Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Jakuba Większego Apostoła konsekrował biskup łucki², a świątynia posiadała patronat duchowy. W 1864 r. parafia w Stawach została skasowana przez rząd carski, w ramach represji po powstaniu styczniowym, a świątynia przekształcona przez prawosławnych na cerkiew św. Onufrego, w której w 1868 r. ustawiono ikonostas. Cerkiew prawosławna funkcjonowała do czasów Bieżeństwa w 1915 r. W roku 1919 w Stawach na nowo została erygowana parafia, a kościół rewindykowany przez katolików. Parafia do 1922 r. była w stanie organizacji, co potwierdza księga metrykalna zawartych małżeństw. W latach międzywojennych parafia Stawy należała do diecezji mińskiej, a od 1925 r. do nowo powstałej diecezji pińskiej³. Proboszczami byli tu: Kęsicki Piotr, kanonik łucki – 1731; Kamiński Tomasz, kustosz brzeski – 1748; Sokołowski – od 1797; Krasnodębski Jakub, kustosz brzeski – 1785-1810?; Babiński Piotr – 1810-1811 jako administrator, 1811-1832 jako proboszcz; Telszewski Maciej – 1835-1849; Demidowicz Jakub – 1856; Swerpel Aleksander – do 1930; Mackiewicz Leopold – 1930-1931; Drodzowicz Ignacy – do 1933 (pełnił obowiązki proboszcza); Sadowski Piotr – 1933-po 1935 roku⁴.

Dnia 18 września 1930 r. proboszcz parafii w Stawach ks. Aleksander Swerpel przekazał wraz ze sporządzonym inwentarzem parafię swemu następcy ks. Leopoldowi Mackiewiczowi.

*

---

skiego i innych krajów słowiańskich, t. 11, Warszawa: nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego 1890, s. 306.

² Informacja w wydawanym drukiem inwentarzu, jakoby biskup łucki Stefan Bogusław Rupniewski, który zmarł w 1731 r., był konsekratorem kościoła Stawskiego, jest dwuznaczna. Archiwalia podają różne i sprzeczne daty konsekracji dokonanej przez tegoż biskupa. Inwentarz z 1799 r. podaje rok 1727. Późniejsze protokoły wizytacji tejże parafii podają datę 30 lipca 1739 r., ale biskup Rupniewski nie żył już osiem lat. Translacja biskupa Franciszka Antoniego Kobielskiego na biskupstwo łuckie uzyskała aprobatę papieża Klemensa XII dnia 30 września 1739 r. Możliwym więc konsekratorem jest biskup Andrzej Stanisław Załuski, który 29 lipca 1739 r. został przeniesiony z Łucka na biskupstwo chełmińskie. Por. Z. MICHALCZYK, *Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny i św. Jakuba Apostoła w Stawach*, s. 108-109.

³ S. LITAK, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej 1996, s. 384; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej w R. P. 1933 i 1934*, Pińsk: Wydawnictwo Drukarni Diecezjalnej 1933, s. 78-79.

⁴ Za: Z. MICHALCZYK, *Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny i św. Jakuba Apostoła w Stawach*, s. 111-112.

Opis fizyczny dokumentu: *Inwentarz kościoła par. Stawy 1933 r.* to dokument o wymiarach: 347x215 mm, sporządzony maszynowo, na kalandrowanym papierze, złożony z dwóch, paginowanych kart.

Na pierwszej karcie maszynopisu punktowo naklejone zostały dwie karteczki z sygnaturami: Archiwum Parafii Stawy – III/1, na jednej z nich znajduje się notatka napisana ręcznie czerwonym flamastrem: *Odnaleziony w 1980 r. w kościele w Gnojnie diec. Siedleckiej.*

Szczegółowy spis majątku rozpoczyna wyodrębniony nagłówek *INWENTARZ* oraz opis kościoła i ołtarza.

Na verso karty drugiej znajdują się adnotacje dotyczące przekazania oraz przejęcia majątku ruchomego i nieruchomego kościoła napisane przez ks. Ignacego Drozdowicza:

Według inwentarza niniejszego kościół i beneficium parafii Stawskiej przekazałem ks. Piotrowi Sadowskiemu, dnia 16/X 1933 r. – podpis: Ks. Piotr Sadowski.

Poniżej widnieje poświadczenie napisane ręką ks. Witolda Iwickiego⁵:

Wobec mnie Witold Iwicki Prałat kapituły kat. Pińskiej, Dziekan Brzeski, 16 paźdź. 1933 oraz pieczęć dekanatu brzeskiego diecezji pińskiej odbita niebieskim tuszem. Dokument kończy notatka napisana przez ks. Ignacego Drozdowicza: W niniejszym spisie inwentarzowym jest stron 4. 16 X 1933 – podpisana przez Witolda Iwickiego, dziekana brzeskiego oraz ponownie

---

⁵ Ksiądz Iwicki Witold (1884-1943) – kapłan archidiecezji mohylewskiej, wikariusz generalny diecezji pińskiej. Urodził się w Janowie koło Pińska. Studia teologiczne rozpoczął w seminarium duchownym, kontynuował w Akademii Duchownej Rzymskokatolickiej w Petersburgu. Świecenię kapłańskie przyjął w 1907 r. Jako neoprezbiter podjął pracę duszpasterską w parafii Mozyrz, jako wikariusz i katecheta. W latach 1914-1915 studiował w Rzymie, gdzie uzyskał doktorat z prawa kanonicznego. Pracował jako wikariusz w parafii prokatedralnej Wniebowzięcia NMP w Petersburgu, następnie był proboszczem w Parafii św. Stanisława Biskupa w tym mieście. Po październikowej rewolucji rosyjskiej był prześladowany, a w latach 1920-1921 więziony w Moskwie. Odzyskał wolność ramach wymiany więźniów, po czym powrócił do Polski i przejął administrację parafii Niehniewicze koło Nowogródka. W 1923 r. został rektorem seminarium duchownego diecezji mińskiej i wykładowcą. Od roku 1926 pracował w diecezji pińskiej, gdzie został wikariuszem generalnym biskupa pińskiego Zygmunta Łozińskiego (do 1930 r.) oraz dziekanem. Od 1933 r. pełnił obowiązki wizytatora nauki religii (do 1937 r.), sędziego prosynodalnego oraz proboszcza Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego i dziekana w Brześciu Litewskim. W 1940 r. otrzymał od biskupa nominację na wikariusza generalnego diecezji pińskiej. Zginął w grupie 38 zakładników, rozstrzelany przez Niemców w Janowie, w odwecie za rozbicie przez Armię Krajową więzienia w Pińsku. Przed śmiercią nie skorzystał z możliwości uwolnienia. R. DZWONKOWSKI, *Iwicki Witold*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 574-575; *Iwicki Witold*, [w:] *Niech ich świadectwo nie będzie zapomniane*, oprac. L. Michajlik, Grodno: Komisja CECB ds. Nowych Męczenników 2000, s. 65-66.

pieczęć dekanatu. Wyrazy: *przesznurowanych, opieczętowanych* zostały przekreślone.

Stan zachowania. Dokument jest w dość dobrym stanie. Widoczne są nieliczne zagięcia oraz niewielkie uszkodzenia krawędzi papieru.

TREŚĆ ŹRÓDŁA

„Inwentarz Stawskiego rz.-kat. kościoła, dekanatu brzeskiego, diecezji pińskiej, sporządzony dnia ... 1930 [16 X 1933] roku”⁶.

Kościół Parafialny Stawski

Kościół w Stawach, drewniany został wybudowany przez Jana i Jerzego Stawskiego w roku 1460. Przez biskupa łuckiego [Stefana Bogusława] Rupniewskiego⁷ pod wezwaniem Wniebowzięcia N.M. Panny konsekrowany. W 1864 roku skasowany przez Moskali i obrócony na cerkiew prawosławną. W 1919 roku rewindykowany, ale przez działania wojenne mocno zniszczony. Z powodu braku środków remont posuwa się bardzo wolno. I tylko w roku

⁶ Oryginał źródła: *Inwentarz Stawskiego rz.-kat. kościoła, dekanatu brzeskiego, diecezji Pińskiej, sporządzony dnia ... 1930 [16 X 1933] roku*, znajduje się w Archiwum Diecezjalnym w Drohiczynie, Zespół: Archiwum Parafii Stawy, Sygn. III/1/3 (Odnaleziony w 1980 roku w kościele w Gnojnie, w diecezji siedleckiej).

⁷ Biskup Rupniewski Stefan Bogusław herbu Szreniawa (1671-1731) – biskup pomocniczy lwowski (1713-1716), ordynariusz w Kamieńcu Podolskim (1716-1721), następnie w Łucku (1721-1731). Urodził się w kalwińskiej rodzinie szlacheckiej w Bidzinach koło Opatowa. Pod wpływem swego wuja Stefana Bidzińskiego przeszedł na katolicyzm, którego stał się fanatycznym wyznawcą. Umierającą matkę wraz z córką pastora zamknął w klasztorze benedyktynek w Sandomierzu i zmusił obie do zmiany wyznania. Pastorowi Janowi Petroselinowi z Chmielnika wytoczył w 1691 r. proces, co doprowadziło do zamknięcia miejscowego zboru i szkoły. Dzięki jego staraniom w 1715 r. przejęto siłą zbor w Radzięcinie, koło Frampola, czego nie udało mu się dokonać w Piaskach Wielkich koło Lublina. Wykształcenie otrzymał w kolegiach jezuickich. W 1697 r. uzyskał doktorat z teologii na Akademii Krakowskiej. W roku następnym przyjął święcenia kapłańskie i podjął działalność duszpasterską, w tym jako proboszcz w rodzinnych Bidzinach i Goźlicach (powiat Sandomierz). W maju 1713 r. został prekonizowany przez papieża Klemensa XI na sufragana w archidiecezji lwowskiej. W 1716 został ordynariuszem diecezji kamienieckiej, a w 1721 – diecezji łuckiej. Jako biskup łucki konsekrował w styczniu 1723 r. kościół jezuitów w Drohiczynie, odbudował po pożarze tamtejszą katedrę, którą konsekrował 23 października 1726 oraz ukończył budowę kolegiaty Trójcy Przenajświętszej w Janowie Podlaskim. W roku 1726 przeprowadził synod diecezjalny, skutkiem którego podzielił diecezję na 2 archidiaconaty: łucki i brzeski. W 1727 r. przekazał paulinom jasnogórskim sanktuarium Matki Bożej w Leśnej Podlaskiej. Zmarł na zamku w Torczynie. Spoczął w kościele jezuitów Świętych Piotra i Pawła w Krakowie, zgodnie ze swoją wolą. *Stefan Bogusław Rupniewski herbu Szreniawa*, [w:] K.R. PROKOP, *Sylwetki biskupów łuckich*, Biały Dunajec-Ostróg 2007, s. 252-260.

1926 dzięki ofiarności ks. Ignacego Wierobieja⁸, wikarego brzeskiego, kościół gruntowniej wewnątrz odmalowany i zewnątrz 2 nawy i zakrystia pokryte gontem⁹. Parafianie Stawscy mimo niedostatków, okazali się też bardzo ofiarnymi i w miarę możliwości przyczyniali się i przyczyniają się do uporządkowania swego kościoła. Długość kościoła wynosi 16 metrów, szerokości 9.

Ołtarze

Ołtarz Wielki drewniany, dawny, tabernakulum tylko i mensę¹⁰ dorobiono. W tym ołtarzu obraz Wniebowzięcia N.M.P. na płótnie olejno malowany. Ołtarz i obraz są z czasów przed kasatą.

Ołtarz po stronie epistoły z 2 obrazami Chrystusa Ukrzyżowanego i Serca Pana Jezusa, olejno na płótnie malowany przez miejscowego malarza. Ołtarz trzeci po stronie Ewangelii¹¹ ma obraz Św. Michała Archanioła, malowany przez tegoż malarza. Mensa ze stopniem.

---

⁸ Ksiądz Wierobiej Ignacy (1896- 1970) – kapłan diecezji pińskiej. Urodzony w Kamienicy. Po szkole średniej wstąpił do seminarium duchownego w Wilnie. Studia kontynuował w Petersburgu, a ostatni rok kończył w Wilnie, gdzie w 1919 r. przyjął święcenia kapłańskie. Jako neoprezbiter podjął obowiązki wikariusza parafialnego w Brześciu nad Bugiem. Równocześnie spełniał obowiązki kapelana szpitala oraz prefekta szkół podstawowych i średnich. W latach 1928-1934 był proboszczem w Lubieszowie na Polesiu, gdzie odbudował kościół ojców pijarów i kapucynów. Tych ostatnich sprowadził do pracy duszpasterskiej w Lubieszowie. W tym czasie (grudzień 1933) pełnił także obowiązki proboszcza w projektowanej parafii w Dolsku, wydzielonej z parafii Lubieszów. Do końca II wojny światowej był proboszczem w Kamieniu Litewskim. Przez 2 lata administrował parafią w Strabli, a od 1947 r. przejął probostwo w Hajnówce, gdzie wybudował kościół. Był entuzjastą ruchu ekumenicznego, co jednało mu życzliwość tamtejszych prawosławnych. Bogatą bibliotekę przekazał po śmierci Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu i Kurii. Z zamiłowania był historykiem, bardzo czytany. Długie lata swego życia pracował nad historią wszystkich parafii diecezji pińskiej. R. PATER, *85 lat parafii rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hajnówce*, Hajnówka: Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Hajnówce 2008.

⁹ Gont – deseczka drewniana do krycia dachów. Wykonana z drzewa (osika, dąb, sosna, świerk) o profilu poprzecznym w kształcie klina. Obecnie stosowany najczęściej na Podkarpaciu, dawniej w całym kraju.

¹⁰ Mensa – kamienna płyta, która stanowi główną część ołtarza do sprawowania liturgii, z kwadratowym wydrążeniem na umieszczenie w niej relikwii świętych. Ułożona jest na skrzyni w kształcie sarkofagu, na specjalnej podstawie w formie bloku lub oparta (ułożona) na nóżkach.

¹¹ Po stronie Ewangelii – w trydenckiej liturgii mszalnej, przy ołtarzu plecami kapłana do wierznych występują dwie strony: prawa – strona Epistoły i lewa – strona Ewangelii. Od początku sprawowanej mszy św. do Alleluja mszał znajdował się po stronie Epistoły, a następnie ministrant prznosił go na stronę Ewangelii, po czym była kontynuowana liturgia mszalna. Po komunii ministrant prznosił mszał na stronę prawą i kapłan kończył sprawowanie Eucharystii. Na określenie prawej lub lewej strony nawy świątyni lub jej naw bocznych (prawej i lewej), oraz na usytuowanie bocznych ołtarzy w danym kościele używano zwrotu: po stronie Epistoły lub Ewangelii.

Aparaty kościelne	
Ornat biały, półjedwabny, haft maszynowy, nabyty w roku 1921 staraniem ks. [Romana Józefa] Dadaczyńskiego ¹² kapelana Wojska Polskiego	1
Ornat biały, adamaszek półjedwabny, haft na kanwie, nabyty w roku 1926 staraniem posła [Józefa] Jankowskiego ¹³	1
Ornat czerwony, z mory, haft srebrny, teże fundacji z roku 1930	1
Ornat fioletowy z adamaszku jedwabnego, przerobiony w 1930 r.	1
Ornaty stare zdadne do użycia	
Ornat biały	1
Ornat zielony	1
Ornat czarny	1
Ornat czerwony	1
Ornatów starych, różnokolorowych nie zdalnych do użycia	6
Kapy	
Kapa biała, nabyta w roku 1931	1
Kapa czarna, stara	1

¹² Ksiądz Dadaczyński Roman Józef (1889-1940) – kapelan Wojska Polskiego, męczennik niemieckiego obozu koncentracyjnego w Dachau. Urodził się w Wielowsi, powiat Ostrowiec Wielkopolski. Był synem Kacpra i Anny z d. Jaensch. Gimnazjum ukończył w Ostrowie Wlkp., gdzie w 1909 r. zdał maturę. Teologię studiował w seminarium duchownym w Gnieźnie i w Poznaniu. Świecenia kapłańskie przyjął 1 marca 1914 r. Jako neoprezbiter pracował w parafii Markowice, Kostrzyń Wielkopolski, Miejska Górka, gdzie został mianowany dnia 1 października 1918 r. administratorem. Dnia 1 stycznia 1919 r. wstąpił do Wojska Polskiego. Przeszedł szlak bojowy w walkach z bolszewikami. Po wojnie pracował duszpastersko w wojsku. Za poddanie krytyce przewrotu majowego i obalenie rządu Wincentego Witosa został dnia 1 grudnia 1927 r. przeniesiony do rezerwy. Pracował jako wikariusz, następnie proboszcz parafii Wyganów w Wielkopolsce. W 1931 r. został proboszczem w Rakoniewicach, w archidiecezji poznańskiej. Był wielkim patriotą i płomiennym mówcą. Posiadał odznaczenia: Krzyż Walecznych, Medal za Wojnę 1918/21, Medal X-lecia Odzyskania Niepodległości, Krzyż Niepodległości w 1932 r. Aresztowany 22 września 1939 r. przez Niemców, uwięziony był w Forcie VII w Poznaniu. Dnia 24 maja 1940 r. trafił do obozu koncentracyjnego w Dachau, następnie do KL Gusen i ponownie do Dachau, gdzie zakończył życie. Urnę z prochami księdza przesłano na komendę policji niemieckiej w Rakoniewicach. Tu dnia 28 lutego 1941 r. odbył się cichy jego pogrzeb. Spoczął obok kościoła parafialnego w Rakoniewicach. R. DADACZYŃSKI, *Ks. mjr Roman Józef Dadaczyński. Ksiądz czy żołnierz? Ludzie tej ziemi-ocalić od zapomnienia*, https://archiwum-ordynariat.wp.mil.pl/pl/378_20538.html [dostęp: 23.02.2021].

¹³ Jankowski Józef (1864-1944) – poseł na Sejm II Rzeczypospolitej. Urodził się w Sieniewicach k. Bielska Podlaskiego. Był synem Feliksa, leśnika i Rozalii z d. Mikołajewskiej. Po wydaleniu ze szkoły na skutek zatargu z nauczycielem uczył się prywatnie. Od młodości zaangażowany był w działalność niepodległościową na Polesiu i Podlasiu. W 1905 r. był więziony na Pawiaku, następnie w Cytadeli. Po uwolnieniu, prowadził w 1920 r. na Kresach agitację za wstąpieniem do Armii Ochotniczej. Do sejmu wszedł w roku 1924 po śmierci ks. Kazimierza Lutosławskiego (1880-1924). *Jankowski Józef*, [w:] *Kto był kim w drugiej Rzeczypospolitej*, red. J.M. Majchrowski, Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza BGW 1994, s. 304.

Kapa zielona półjedwabna, z adamaszku, nabyta w roku 1933	1
Kapy różnokolorowe, niezdatne do użycia	2
Inne	
Baldachim biały na 4-ch drążkach, z adamaszku półjedwabnego	1
Welon naramienny stary, bez ozdób	1
Sukienka na puszczę, biała	1
Bursa ¹⁴ do chorych	1
Stuła biała, haftowana	1
Stuła fioletowych	3
Stuła białych	3
Stuła czerwona	1
Bielizna kościelna	
Alb	3
Komż	3
Komż małych	3
Humerałów ¹⁵	4
Pasków	3
Korporałów ¹⁶	14
Palek ¹⁷	6
Puryfikaterzy ¹⁸	24

¹⁴ Bursa – terminem bursa określa się kilka paramentów służących do kultu i sprawowania liturgii. W przeszłości bursa jako usztywniona „koperta” z materiału, służyła do przechowywania obok tabernakulum pateny przy udzielaniu Komunii Świętej wiernym. Ponadto bursa był to rodzaj „kieszeni” w formie kwadratu służącej do przechowywania korporału spoczywającego na przygotowanym do mszy św. kielichu. Obecnie bursa to usztywniona torebka do przenoszenia Komunii Świętej do chorych. Najświętszy Sakrament umieszczony jest wówczas w małym naczynku, które jest owinięte korporalem, a całość włożona do bursy. Szafarz udający się do chorego zawiesza bursę na szyi, by była widoczna dla mijających go osób, by miały one możliwość oddania czci Najświętszej Postaci. *Bursa*, [w:] *Leksykon liturgii*, oprac. B. Nadolski TChr, Poznań: Pallottinum 2006, s. 204.

¹⁵ Humerał – używany w łacińskiej liturgii kościelnej. To biała lniana chusta, niekiedy z kapturem (u zakonników), okrywająca szyję i ramiona kapłana sprawującego liturgię, wkładana pod albę.

¹⁶ Korporał – używany w liturgii katolickiej. To biała lniana chusta w formie kwadratu, odpowiednio usztywniona. Podkładana jest na ołtarzu pod kielich mszalny, monstrancję i cyborium (ozdobna puszka lub kielich do przechowywania Najświętszego Sakramentu i komunikantów).

¹⁷ Palka – parament liturgiczny konieczny do sprawowania Eucharystii. Stanowi usztywnione przykrycie kielicha mszalnego lub pateny, służące do ochrony Najświętszej Krwi w kielichu lub komunikantów na patenie przed zanieczyszczeniem. Wykonana jest z płótna w formie kwadratu. Jej wierzchnia strona jest ozdobiona na wzór szat liturgicznych i ich koloru danego roku liturgicznego.

¹⁸ Puryfikaterz – niewielkich rozmiarów biały ręczniczek służący do osuszania (wycierania) kielicha i opróżnionej puszki z tabernakulum w czasie puryfikacji, czyli oczyszczenia naczyń li-

Korporalików na Wiatyk ¹⁹	6
Ręczników	2
Tuwalni ²⁰ na ołtarze	4
Nikiel i mosiądz	
Monstrancja posrebrzana	1
Kielich nikłowy, posrebrzany	1
Kielich nikłowy, pozłacany	1
Puszka do komunikantów, pozłacana	1
Kocioł do wody święconej, mosiężny	1
Lawabo ²¹	1
Hostjarka ²²	1
Patena do chorych	1
Vascula ²³ do olejów [Świętych]	3
Vasculum do chorych	1
Taca posrebrzana	1
Taca do ampulek	1
Ampułki szklane	1
Kandelabry ²⁴ trzyramienne	1

turgicznych (kielicha, pateny, puszek) używanych do sprawowania lub przechowywania Eucharystii. Składany jest potrójnie. W liturgii używany jest od XI w. Rozpowszechnił się po wydaniu Mszału Trydenckiego w 1570 r. Po reformie liturgicznej Soboru Watykańskiego II puryfikacji dokonuje kapłan, diakon lub akolita na prawym boku ołtarza lub na kredensie. A. PLESKACZEWSKA, *Puryfikacja, Encyklopedia katolicka*, t. 16, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, kol. 630-631.

¹⁹ Wiatyk – sakrament w Kościele katolickim udzielany osobom umierającym lub będącym w stanie bezpośredniego zagrożenia życia, po wcześniejszym odprawieniu sakramentów pokuty i namaszczenia chorych, jako źródło łaski i pomoc do godnego przeżywania śmierci. Współczesna teologia łączy ten obrzęd z mszą św., dając możliwość sprawowania jej w mieszkaniu chorego. Wiatyk może być przyjmowany wielokrotnie. W czasie celebracji wiatyku wskazane jest odnowienie chrzcielnego wyznania wiary, po którym następuje udzielanie umierającemu, po wyznaniu grzechów, odpustu zupełnego. W niebezpieczeństwie śmierci przewidziane jest także udzielenie sakramentu bierzmowania przez proboszcza lub każdego kapłana. P. MACIASZEK, *Wiatyk*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 20, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2014, kol. 455-456.

²⁰ Tuwalnia – dawniej, obecnie welon – ozdobiony pas tkaniny nakładany na ramiona celebransa do błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem. Używany jest także w czasie procesji teoforycznych przez celebransa niosącego monstrancję.

²¹ Lawabo, inaczej lawaterz – naczynie metalowe lub kamienne w kształcie misy, używane do polewania lub obmycia rąk przy obrzędach liturgicznych. Naczynie to mogło być podwieszane lub stojące. W kościołach umieszczane było zazwyczaj w zakrystii, w klasztorach przed wejściem do refektarza.

²² Hostiarka – przyrząd, urządzenie do wypiekania hostii mszalnych.

²³ Vasculum, waskulum, wasculum (*lac.* małe naczynko) – naczynie liturgiczne do przechowywania olejów świętych do udzielania sakramentu chrztu świętego i namaszczenie chorych.

Sygnaturka na kościele	1
Dzwonek przy zakrystii	1
Dzwonek przy ołtarzu mały	1
Lampka coram SS-mo [= wieczna, przed Najświętszym Sakramentem]	1
Żyrandol mosiężny, na 12 świec, nabyty w roku 1930 przez młodzież z Czyżewicz i Łozowiczy	1
Dzwon wagi 150 kilogramów firmy Felczyński ²⁵ , fundacji parafian w roku 1932	
Rozmaite inne sprzęty	
Lichtarzy na ołtarzu wielkim, drewniane	10
Lichtarzy na ołtarzu bocznym, niklowych	4
Krzyż do procesji, drewniany	1
Krzyżyków małych	3
Konfesjonał ²⁶	1
Kłęcznik	1
Ławek	1
Ławek dużych w kościele, przez osadników z Kolonii Stawy, w roku 1930 ofiarowanych	10
Fisharmonia stara (rozporządzeniem z roku 1928 J[ego] E[kscelencji ks. Zygmunta Łozińskiego ²⁷] uznana jako wypożyczona z Niemirowa)	1

²⁴ Kandelabr – świecznik znacznych rozmiarów, kilkuramienny, wykonany głównie z metalu. W XVII w. pojawiły się kandelabry dwuramienne, a w następnym stuleciu trójramienne, a w późniejszych nawet kilkunastoramienne. Kandelabr zbudowany był z podstawy, trzonu i zdejmowanej nadstawy z ramionami. D. FORSTNER, *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX 1990, s. 410.

²⁵ Odlewnia dzwonów Jana Felczyńskiego – rzemieślnicza pracownia ludwisarska w Przemysłu założona w 1808 r. przez Jana Felczyńskiego. Obecnie pracownię prowadzi prawnuk założyciela – Piotr Olszewski. Pracownia odlewa dzwony kościelne, okolicznościowe, gongi i tablice pamiątkowe znane na całym świecie. Jako jedyna w Polsce pracownia tego typu poddaje się badaniom kompanalogenicznym dla oceny parametrów akustycznych wykonanych przez pracownię wyrobów. Pracownia przemyska była laureatem XV edycji Międzynarodowej Wystawy Budownictwa i Wyposażenia Kościołów, Sztuki Sakralnej i Dewocjonalistów – Sacroexpo 2014 w Kielcach za wykonanie dzwonu św. Jan Paweł II dla Królewskiej Katedry na Wawelu, w tym za umiejętność łączenia kunsztu polskiego ludwisarstwa z nowatorskimi rozwiązaniami technologicznymi w zakresie akustyki i automatyki dzwonów. Pracownia odlewa dzwony z czystych surowców miedzi i cyny w proporcji 78:22, bez dodatków (ołowiu, cyny) i innych domieszek, przez co dzwony uzyskują bardzo wysoką jakość. K. GIERDZIEJEWSKI, *Zarys dziejów odlewnictwa polskiego*, Stalinogród: Państwowe Wydawn. Techniczne 1954.

²⁶ Konfesjonał – sprzęt kościelny do słuchania spowiedzi przez kapłana w czasie odbywania sakramentu pokuty.

²⁷ Biskup Łoziński Zygmunt (1870-1932) – biskup miński, następnie piński, Sługa Boży Kościoła katolickiego. Urodził się w Boracinie k. Nowogródka w rodzinie ziemiańskiej. Męskie gimnazjum klasyczne rozpoczął w Warszawie, ukończył w Petersburgu. Tam w 1889 r. wstąpił do seminarium duchownego. Dzięki zdolnościom intelektualnym i dobrym wynikom naukowym

Chorągwie z płótna	3
Chorągwie inne	2
Dywanów na stopnie do ołtarza	4
Pokrycia na ołtarz	2
Pieczczę okrągła, kauczukowa	1

w 1891 r. został przeniesiony na studia do Akademii Duchownej. Ukończył ją ze stopniem magistra teologii i przyjął święcenia kapłańskie. Został wykładowcą w seminarium duchownym i katechetą w gimnazjum petersburskim. Za działalność patriotyczną władze carskie skazały go na wygnanie do klasztoru w Aglonie na Łotwie. Po zwolnieniu pracował jako wikariusz parafialny w Smoleńsku (1900), Tule (1901) i Rydze (1902-1904). W 1904 r. przejął duszpasterstwo w kościele filialnym pw. Znalezienia i Podwyższenia Krzyża św. na Kalwarii w Mińsku. W roku następnym został proboszczem katedry w tym mieście. W 1906 r. powrócił do pracy w seminarium duchownym i Akademii Duchownej w charakterze wykładowcy. W latach 1909-1911 towarzyszył bpowi Janowi Cieplakowi w czasie jego wizyt pasterskich w parafiach na terenie Rosji europejskiej, Syberii, Dalekiego Wschodu oraz azjatyckiej części imperium carskiego. W latach 1915-1916 odwiedzał obozy polskich jeńców wojennych w Rosji i na Syberii jako delegat administratora apostolskiego archidiecezji mohylewskiej – abpa Cieplaka. W 1918 r. papież Benedykt XV mianował ks. Łozińskiego ordynariuszem w Mińsku. Sakrę biskupią przyjął w archikatedrze w Warszawie. W sierpniu tego roku objął stolicę pasterską w Mińsku. Tam otworzył niższe i wyższe seminarium duchowne. Po wkroczeniu, w grudniu 1918 r., bolszewików do Mińska, ukrywał się przez 5 miesięcy u ziemian i chłopów w lasach koło Mińska, nie zawieszając posługi kapłańskiej i kierowania diecezją. Biskup Łoziński potępił postawę delegacji polskiej podczas rokowań pokojowych w Rydze, co skutkowało utratą na rzecz sowietów terenów Mińszczyzny, zamieszkałych w znacznej mierze przez katolicką ludność polską. Po zajęciu w sierpniu 1919 r. Mińszczyzny przez wojska polskie powrócił do miasta. W lipcu 1920 r. nie uciekł przed nadciągającą armią sowiecką, pozostał w Mińsku i w listach pasterskich piętnował narzucaną terrorem laicyzację i niszczenie dóbr kulturalnych. Po ogłoszeniu niezależnej Sowieckiej Republiki Białoruskiej został w sierpniu 1920 r. aresztowany jako kontrewolucjonista. Po 10 dniach śledztwa został uwolniony pomimo oświadczenia, że do końca życia będzie zwalczał komunizm. We wrześniu tegoż roku, po kilkumiesięcznym więzieniu w Mińsku, został przewieziony do więzienia na Butyrkach w Moskwie i umieszczony na specjalnym oddziale więzienia Czeka. Po 11 miesiącach został uwolniony. W lipcu 1921 r. powrócił do Polski. W sierpniu 1922 r. zabiegał o zgodę władz sowieckich na wyjazd do pracy w części diecezji mińskiej, która pozostała na obszarze sowieckim. Gdy w latach 1924-1925 władze sowieckie usiłowały doprowadzić do stworzenia narodowego Kościoła „katolickiego” na Białorusi i zerwania z Rzymem, bp Łoziński wspierał tamtejszych księży w odrzuceniu machinacji bolszewickich. Na początku grudnia 1925 r. został mianowany przez papieża Piusa XI pierwszym ordynariuszem nowopowstałej diecezji pińskiej. Do tego czasu mieszkał w Nowogródku. Założone uprzednio seminarium duchowne w Mińsku przeniósł do Nowogródka, a następnie do Pińska, gdzie prowadził wykłady dla kleryków. Zmarł w opinii świętości w Wielką Sobotę 26 marca 1932 r. w Pińsku i spoczął w miejscowej katedrze. Dnia 2 kwietnia 1993 r. papież Jan Paweł II wydał dekret o heroicznosci cnót z tytułem Czcigodnego Sługi Bożego. Dnia 26 września 1997 r. Kongregacja wydała dekret o ważności dochodzenia diecezjalnego dotyczącego cudu wymaganego w procesie beatyfikacyjnym. J. MISIUREK, *Łoziński Zygmunt*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 11, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2006, kol. 554-555; *Łoziński Zygmunt*, [w:] P. NITECKI, *Biskupi Kościoła w Polsce. Słownik biograficzny*, Warszawa: Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych 1992, s. 130.

Księgi obrzędowe	
Mszał	1
Rytuał ²⁸	1
Kancjonał ²⁹	1
Księgi metrykalne	
Stare, urodzenia i chrztu, jedna od roku 1646 do roku 1716	1
[Urodzenia i chrztu] druga, od roku 1743 do 1765	1
[Urodzenia i chrztu] trzecia 1787-1827	1
[Urodzenia i chrztu] czwarta 1827-1848	1
[Urodzenia i chrztu] piąta 1848-1865	1
Ślubne, pierwsza od roku 1744-1777	1
[Ślubne] druga 1778-1827	1
[Ślubne] trzecia 1848-1865	1
Pogrzebowe, pierwsza 1777-1827	1
Pogrzebowe, druga 1827-1855	1
Pogrzebowe, trzecia 1848-1865	1
Ksiąg egzaminów przedślubnych	2
Ksiąg procesu ³⁰	1
Księga pism wychodzących	1
Księgi metrykalne nowe	
Księga metryk ślubnych, od roku 1922	1
Księga chrztów	1

²⁸ Rytuał – księga liturgiczna z tekstami i normami porządkowymi do sprawowania sakramentów świętych, sakramentaliów, błogosławieństw i czynności liturgicznych. Używany w Kościele katolickim *Rituale Sacramentorum Romanum*, w 1614 r. z polecenia papieża Pawła V wskazany jako wzorcowy, umożliwiał używanie także wielu rytuałów diecezjalnych. W 1925 r. opublikowano *Rituale Romanum* zatwierdzone przez papieża Piusa XII i dostosowane do postanowień KPK z 1917 r., a w 1952 r. nowe wydanie z dodatkiem zawierającym liczne błogosławieństwa. M. MACIUKIEWICZ, *Rytuał*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 17, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, kol. 717-718.

²⁹ Kancjonał – zbiór pieśni religijnych i śpiewów liturgicznych w liturgii katolickiej, następnie także w liturgii protestanckiej. Nazwa kancjonał została z czasem zastąpiona przez bardziej popularyzowaną – „kantyczka”. Określenie to używane było głównie w Czechach i Niemczech. W Polsce do najstarszego kancjonału należy śpiewnik rękopiśmienny Jana z Przeworska z 1435 r., który zaginął. Kantyczkami nazywano także zbiory Mszy Świętych jedno- i wielogłosowych, hymnów, pieśni z akompaniamentem organów i preludii organowych. Z. WIT, *Kancjonał*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 8, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2000, kol. 558-559.

³⁰ Księga processowa – księga czynności prawnych organu kościelnej władzy sądowniczej dla i rozstrzygnięcia sporu podlegającego kompetencji władzy kościelnej – oficjałowi biskupiemu od wniesienia sprawy do wydania wyroku i jego wykonania. E. WILEMSKA, *Proces*. V. *W prawie karnym*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 16, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, kol. 419-420.

Księga zgonów	1
Księga protokołów przedślubnych	1
Księga nawróconych	1
Księga rachunków	1

Zabudowania parafialne

1) Plebania drewniana, gontem kryta, długości 16 mtr [= metrów], szerokości 10 [metrów]. Składa się z 5-ciu pokoi. Okien jest 10. Drzwi 10. Pieców kaflowych 2, ceglanych 3. Odremontowana w roku 1926. Gontem pokryta w roku 1923.

2) Stodoła z desek, słomą kryta. Wybudowana w roku 1926. Długość wynosi 26 mtr, szerokości 7 mtr.

3) Stodoła druga, niewykończona, kryje się słomą. Długość 10 mtr, szerokość 7 mtr.

4) Obora – stajnia z drzewa, wybudowana w roku 1923, kryta gontem.

5) Spichlerz z pustaków, kryty blachą ocynkowaną. Wybudowany w roku 1929. Długość 7 mtr., szerokość 4 mtr.

6) Budynek drewniany, stary, dawny spichlerz, pokryty deskami i gontem. Pod nim piwnica murowana z kamieni. Objętość 7x5 mtr.

Beneficjum

Ziemi do kościoła Stawskiego należy 48 hektarów, jest w trzech kawałkach.

1). Siedziba – około 2 ha, tzw. Ogródek, która obejmują łąki ok. 1.5 hektara, graniczy z południowej strony [z] ogrodem Kisiela, [z] zachodniej [strony z] ulicą wsi Ogrodnik, [z] północnej [strony z] rzeką Pulwa i drogą na pastwisko Ogrodnickie i z wschodniej [strony z] pastwiskiem, należącym do wsi Ogrodniki.

Trzeci kawałek – tzw. Kobaliskie, około 44 ha pola ornego i łąk od siedziby, a opis planu przesłany do Kurii Pińskiej.

Według inwentarza niniejszego kościół i beneficjum parafii Stawskiej przekazałem ks. Piotrowi Sadowskiemu³¹ dnia 16 X 1933 r.

Ks. Ignacy Drozdowicz³²

³¹ Ksiądz Sadowski Piotr – kapłan diecezji pińskiej. Będąc od 1933 r. administratorem w Wołczynie, pełnił obowiązki proboszcza w Stawach w latach od 20 września 1933 do 1935 r.

³² Ksiądz Drozdowicz Ignacy (1903-po 1947) – kapitan, kapłan z archidiecezji mohylewskiej. Ukończył Instytut Misyjny w Lublinie przygotowujący kapłanów do pracy w tej archidiecezji. W 1931 r. przyjął święcenia kapłańskie. Od roku 1932 pracował w diecezji pińskiej, pełniąc obowiązki proboszcza Parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Szczytnikach, w dekanacie Brześć.

Według inwentarza niniejszego kościół i beneficjum parafii Stawskiej otrzymałem od ks. Ignacego Drozdowicza dnia 16 października 1933 roku.

Ks. Piotr Sadowski

Wobec mnie. Prałat Kapituły katedralnej Pińskiej. Dziekan Brzeski 16 października 1933 r.

Ks. Witold Iwicki

W niniejszym spisie inwentarzowym jest stron 4. Dnia 16 X 1933 ks. Witold Iwicki, dziekan brzeski.

BIBLIOGRAFIA

- Bursa, [w:] *Leksykon liturgii*, oprac. B. Nadolski TChr, Poznań: Pallottinum 2006, s. 204
- Drozdowicz Ignacy, [w:] R. DZWONKOWSKI SAC, *Leksykon duchowieństwa polskiego represjonowanego w ZSRS 1939-1988*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2003, s. 202.
- DZWONKOWSKI R., Iwicki Witold, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 1997, kol. 574-575.
- FORSTNER D., *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX 1990.
- GIERDZIEJEWSKI K., *Zarys dziejów odlewnictwa polskiego*, Stalinogród: Państwowe Wydawn. Techniczne 1954.
- Iwicki Witold, [w:] *Niech ich świadectwo nie będzie zapomniane*, oprac. L. Michajlik, Grodno: Komisja CECB ds. Nowych Męczenników 2000, s. 65-66.
- Jankowski Józef, [w:] *Kto był kim w drugiej Rzeczypospolitej*, red. J.M. Majchrowski, Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza BGW 1994, s. 304.
- LITAK S., *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej 1996.
- MACIASZEK P., *Wiatyk*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 20, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2014, kol. 455-456.
- MACIUKIEWICZ M., *Rytuał*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 17, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, kol. 717-718.

W latach 1933-1934 był także administratorem Parafii w Ostromaczewie. Był proboszczem wojсковym Dowództwa Okręgu Korpusu IX w Brześciu. Po zajęciu 15 września 1939 r. Brześcia przez Niemców trafił do niewoli. Przekazany został Armii Czerwonej i więziony w Starobielsku jako kapelan Wojska Polskiego z diecezji pińskiej w stopniu kapitana. Został zamordowany w Charkowie w kwietniu 1940 r. (według Mikhailik – w łagrach po 1947 r.). *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej*, s. 79. L. MIKHAILIK, *Kościół katolicki na Grodzieńszczyźnie 1939-1945*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Rytm 2008, s. 277; Drozdowicz Ignacy, [w:] R. DZWONKOWSKI SAC, *Leksykon duchowieństwa polskiego represjonowanego w ZSRS 1939-1988*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2003, s. 202.

- MICHALCZYK Z., *Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny i św. Jakuba Apostoła w Stawach*, [w:] *Kościół i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa brzeskolitewskiego*, t. 5, red. nauk. K. Kolendo-Korczak, Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk 2020, s. 107-130.
- MIKHAILIK L., *Kościół katolicki na Grodzieńszczyźnie 1939-1945*, Warszawa: Instytut Studiów Politycznych: Oficyna Wydawnicza Rytm 2008.
- MISIUREK J., *Łoziński Zygmunt*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 11, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2006, kol. 554-555.
- NITECKI P., *Biskupi Kościoła w Polsce. Słownik biograficzny*, Warszawa: Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych 1992, s. 130.
- PATER R., *85 lat parafii rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hajnówce*, Hajnówka: Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Hajnówce 2008.
- PLESKACZEWSKA A., *Puryfikacja*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 16, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, kol. 630-631.
- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 11, Warszawa: nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego 1890, s. 306.
- Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej w R. P. 1933 i 1934*, Pińsk: Wydawnictwo Drukarni Diecezjalnej 1933.
- Stefan Bogusław Rupniewski herbu Szreniawa*, [w:] K.R. PROKOP, *Biskupi kamienieccy od średniowiecza do współczesności. Szkice biograficzne*, Biały Dunajec-Ostróg: „Wołanie z Wołynia” 2007, s. 252-260.
- WILEMSKA E., *Proces. V. W prawie kanonicznym*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 16, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, kol. 419-420.
- WIT Z., *Kancjonał*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 8, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2000, kol. 558-559.

Netoteka

- DADACZYŃSKI R., *Ks. mjr Roman Józef Dadaczyński. Ksiądz czy żołnierz? Ludzie tej ziemi-ocalić od zapomnienia*, https://archiwum-ordynariat.wp.mil.pl/pl/378_20538.html [dostęp: 23.02.2021].

PARAFIA WNEBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY W STAWACH W DIECEZJI PIŃSKIEJ W ŚWIETLE INWENTARZA Z 16 PAŹDZIERNIKA 1933 ROKU

Streszczenie

W miejscowości Stawy w województwie brzeskim Wielkiego Księstwa Litewskiego Joanna (lub Jan) i Jerzy Stawscy ufundowali w połowie XV w. w swoim majątku pierwotny, drewniany kościół. Nowy kościół, również drewniany, zbudowano w Stawach w pierwszej połowie XVIII w. Konsekrował go biskup łucki jako świątynię Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Jakuba Większego Apostoła, w dekanacie Kamieniec Litewski. W 1864 r. parafia w Stawach uległa kasacji przez rząd carski, a świątynię przejęli prawosławni. W 1919 r. powróciła do katolików, a miejscowość Stawy powróciła w granice niepodległej II Rzeczypospolitej. Należała do diecezji mińskiej, a od 1925 r. do nowo powstałej diecezji pińskiej. Prezentowany inwentarz pa-

rafialnego kościoła stawskiego sporządził ówczesny proboszcz ks. Ignacy Drozdowicz i dnia 16 października 1933 r. przekazał wraz z parafią swemu następcy ks. Piotrowi Sadowskiemu.

Słowa kluczowe: historia Kościoła; historia diecezji pińskiej; parafia w Stawach; inwentarze kościołów parafialnych.

ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY PARISH IN STAWY OF THE PINSK
DIOCESE IN THE LIGHT OF THE PARISH INVENTORY OF 16TH OCTOBER 1933

Summary

Joanna (or Jan) and Jerzy Stawski founded a wooden church structure in their property town of Stawy, Brest Voivodeship of Great Dutchy of Lithuania in the middle of the 15th century.

The new church, also wooden, was built in Stawy in the first half of the 18th century. The bishop of Lutsk Stefan Bogusław Rupniewski consecrated it as the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St James the Great parish church in 1739 in the deanery of Kamieniec Litewski.

The tsarist government closed the parish, and the temple was taken over by the Orthodox in 1864. In 1919, it returned to the Catholics, and the village of Stawy was incorporated back into the independent Second Polish Republic. It was a part of the diocese of Minsk and since 1925 of the newly created Diocese of Pinsk. The presented inventory of the Stawy parish church was prepared by the current parish priest Fr Ignacy Drozdowicz and handed over to his successor Fr Piotr Sadowski with the parish on 16th October 1933.

Keywords: Church history; history of Pinsk diocese; parish in Stawy; inventories of parish churches.